

Lainvalmisteluosasto

LAUSUNTO

8.5.2018

OM 60/43/2018

Sisäministeriölle

Lausuntopyyntönnö 14.3.2018, SM008:00/2016

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI RESERVIPOLIISISTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Sisäministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esitysluonnoksesta. Oikeusministeriö esittää lausuntoaan seuraavan.

Yleiset huomiot

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki reservipoliisista ja kumotavaksi nykyinen sääntely täydennyspoliisista sekä tehtäväksi tarvittavat tarkistukset muuhun lainsäädäntöön. Lausunnossa esitetyt kommentit koskevat ehdotusta reservipoliisista annettavaksi laiksi (1. lakiehdotus), ellei toisin ole todettu.

Oikeusministeriö pitää reservipoliisista annettavan lain säätämistä sinänsä perusteltuna. Ehdotettuihin järjestelyihin sisältyy perustuslain tarkoittamaa julkisen vallan käyttöä: kyse voisi olla päätöksistä ja toimista, jotka tehtäisiin yksipuolisesti ja joiden vaikutus ulottuisi yksityisiin oikeussubjekteihin. Kyse voisi olla myös voimakeinojen kohdistamisesta luonnollisiin henkilöihin. (Ks. HE 1/1998 vp, s. 74.) Julkisen vallan käytöstä tulee perustuslain 2 §:n 3 momentin ja 119 §:n 2 momentin mukaisesti säätää lailla. Lailla säätämisen vaatimusta perustelevat myös lakiehdotusten perusoikeuskytkennät, joita liittyy muun ohella voimakeinojen käyttöä koskeviin säännöksiin. Ehdotettujen perusoikeusrajoitusten on perustuttava lakiin (PeVM 25/1994 vp, s. 5). Kyse voisi olla myös sellaisista yksilön oikeusaseman ja oikeusturvan kannalta keskeisistä seikoista, joista perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tulee säätää lailla.

Oikeusministeriö on antanut sisäministeriölle asian aiemmassa valmisteluvaiheessa lausunnon (OM 13/43/2015, 9.4.2015), jossa esille nostettuja asioita on otettu huomioon esitysluonnoksessa. Oikeusministeriö kiinnittää vielä huomiota reservipoliisihenkilöstön käyttöönottoa koskevaan päätöksentekomenettelyyn, normaaliolojen häiriötilanteen määritelmään, reservi-

poliisin nimittämiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen samoin kuin reservipoliisin tehtäviin ja toimivaltuuksiin sekä voimakeinoihin. Lisäksi esille tuodaan näkökohtia reservipoliisirekisteristä, asetuksenantovaltuuksien perusteluista ja säätämisyjärjestysperusteluista sekä eräistä muista seikoista, kuten säädöstekniikasta.

Päätöksenteko poikkeusoloissa ja puolustustilassa

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaisesti valtioneuvosto voisi päättää poliisin henkilöstön täydentämisestä reservipoliisihenkilöstöllä, jos se on normaaliolojen häiriötilanteessa tarpeen. Valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa tai puolustustilalaissa (1083/1991) tarkoitetussa puolustustilassa voitaisiin päättää poliisin henkilöstön täydentämisestä reservipoliisihenkilöstöllä kyseisissä laeissa säädetyllä menettelyllä. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan otettaessa reservipoliisihenkilöstö käyttöön valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa tai puolustustilain tarkoittamassa puolustustilassa noudatettaisiin kyseisissä laeissa säädetyt päätöksentekomekanismit. Reservipoliisihenkilöstön käyttöönotosta voitaisiin päättää samassa yhteydessä kuin päätettäisiin muista valmiuslain tai puolustustilain mukaisista asioista.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota päätöksentekomenettelyyn toimialalleen kuuluvan valmiuslain osalta. Lakiehdotuksessa tai sen perusteluissa ei täsmennetä, missä valmiuslain tarkoittamassa päätöksentekomenettelyssä reservipoliisihenkilöstön käyttöönotosta päätettäisiin. Valmiuslaissa säädetään poikkeusolojen toteamismenettelystä sekä toimivaltuuksien käyttöönottomenetelmästä (käyttöönottoasetus). Nämä eivät sovellu reservipoliisijärjestelmän käyttöönottoa koskevaan päätöksentekoon, vaan siinä voitaisiin noudattaa oikeusministeriön käsityksen mukaan samaa päätöksentekomenettelyä kuin normaaliolojen häiriötilanteissa. Voimassa olevan sääntelyn (laki poliisin hallinnosta, 110/1992, 15 b § 1 momentti) mukaan valtioneuvosto voi määrätä poliisin henkilöstöä täydennettäväksi erityisellä täydennyspoliisihenkilöstöllä, jos se on tarpeen valtion turvallisuuden tai poikkeuksellisten olojen vuoksi. Tämä säännös vastasi päätöksentekomenettelyltään aiempaa sääntelyä (poliisilaki, 493/1995, 42 § 1 momentti). Lakiehdotuksessa olisi näin ollen syytä säätää valtioneuvoston yksinomaisesta päätöksentekovallasta reservipoliisin käyttöönotossa normaaliolojen häiriötilanteessa, poikkeusoloissa ja puolustustilassa.

Normaaliolojen häiriötilanteen määritelmä

Reservipoliisihenkilöstöä koskevan 2 §:n yhteyden ehdotetaan otettavaksi myös määritelmä normaaliolojen häiriötilanteesta. Lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaan normaaliolojen häiriötilanteilla tarkoitetaan sellaisia poikkeuksellisia tilapäisiä tilanteita, joissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei ole mahdollista poliisin voimavaroilla. Yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan tästä poikkeavasti poliisitoiminnan yllättäviin ja

poikkeuksellisiin tilanteisiin. Lisäksi esimerkkinä normaaliolojen häiriötilasta tuodaan esille muun ohella poikkeusoloihin ja puolustustilaan varautuminen. Esitysluonnoksen yleisperusteluissa puolestaan viitataan siihen, että normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen väliin kohdistuvat tapahtumat muodostavat ongelmallisen rajapinnan (s. 16).

Koska lakiehdotus merkitsisi uudenlaista reservipoliisijärjestelmää normaaliolojen häiriötiloihin, tulisi kiinnittää huomiota normaaliolojen häiriötilanteen määritelmän täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen. Jatkovalmistelussa tulisi huolehtia myös siitä, että perustelut ja lakiteksti vastaavat toisiaan.

Reservipoliisin nimittäminen määräaikaiseen virkasuhteeseen

Lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentin mukaisesti reservipoliisihenkilöstöön kuuluva voitaisiin nimittää määräaikaiseen virkasuhteeseen normaaliolojen häiriötilanteessa taikka poikkeus- tai puolustustilassa. Tämän järjestelyn valtiosääntöoikeudellisen asianmukaisuuden arviointi kytkeytyy olennaisesti perustuslain 124 §:ään, vaikkakin reservipoliisit ehdotetaan toimimaan määräaikaisissa virkasuhteissa. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. (Ks. HE 1/1998 vp, s. 178–179 ja PeVM 10/1998 vp, s. 35.)

Reservipoliisien määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisellä voitaisiin muodollisesti välttää tarve ottaa huomioon perustuslain 124 §:stä johtuvat vaatimukset. Perustuslakivaliokunta edellytti poliisilakiesityksestä antamassaan lausunnossa täydennyspoliisin toimivaltuuksien rajaamista sivullisen voimankäyttöoikeuteen perustuslain 124 §:n nojalla. Valiokunta perusti kantansa kyseisen, poliisivaltuuksien yksityistämistä tarkoittaneen ehdotuksen perustuslainvastaisuudesta siihen, että säännösehdotus oli täydennyspoliisin aseman, tehtävien ja toimivaltuuksien näkökulmasta hyvin avoin ja yksilöimätön. (PeVL 67/2010 vp.) Tästä ei oikeusministeriön käsityksen mukaan ole yksiselitteisesti pääteltävissä, ettei reservipoliisijärjestelmää olisi mahdollista kehittää perustuslain 124 §:n rajoissa yksityisen turvallisuusalan toimijoita sopimusperusteisesti hyödyntävään suuntaan. Esitysluonnoksessa reservipoliisin pääasialliset tehtävät olisivat, ainakin normaaliolojen häiriötilanteissa, sellaisia, joita voivat voimassa olevan lainsäädännön nojalla rajoitetusti hoitaa esimerkiksi järjestyksenvalvojat ja vartijat. Oikeusministeriö toteaa, että määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämistä ei tule käyttää järjestelyyn liittyvien valtiosääntöoikeudellisten vaatimusten kiertämiseen.

Reservipoliisin tehtävät ja toimivaltuudet

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että normaaliolojen häiriötilanteissa reservipoliisilla voisi olla 1 momentissa mainittujen tehtävien lisäksi muita poliisin toimintaa tukevia tehtäviä. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kyse voisi olla esimerkiksi asiantuntijatehtävistä ja hallinnollisista tehtävistä.

Lailla säätämiseen kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Viranomaisen toimivalta tulee kunkin toimivaltuuden osalta erikseen yksilöidä laissa riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. (Ks. esim. PeVL 10/2016 vp ja PeVL 51/2006 vp.) Poliisin toimintaa tukevista reservipoliisihenkilöstön tehtävistä tulisi näin ollen säätää 4 §:n 2 momentissa ehdotettua yksityiskohtaisemmin. Ehdotetussa muodossaan säännös jättää ylipäätään avoimeksi sen, mitä reservipoliisin tehtävät normaaliolojen häiriötilanteissa kaikkiaan voisivat olla. Lisäksi yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittujen esimerkkien valossa on kysyttävä, onko säännökselle ylipäänsä tarvetta, jos siinä tarkoitettaisiin tehtäviä, joissa ei käytettäisi poliisin toimivaltaa.

Lakiehdotuksen 4 §:n 3 momentin mukaan normaaliolojen häiriötilanteissa reservipoliisi toimii tehtävässään poliisin apuna ja välittömässä ohjauksessa. Poikkeus- tai puolustustilan aikana reservipoliisi voisi puolestaan 5 §:n mukaan suorittaa kaikkia poliisin tehtäviä poliisimiehen kanssa tämän apuna ja ohjauksessa. Toimivaltuussäätelyssä tällaista olosuhdekohtaista erittelyä ei sen sijaan tehdä, vaan 6 §:n 4 momentissa todetaan, että reservipoliisilla on toimivaltuuksien käyttöoikeus poliisimiehen apuna ja välittömässä ohjauksessa.

Jatkovalmistelussa tulisi pohtia, onko asianmukaista erottaa poikkeus- ja puolustustilassa reservipoliisin tehtävien suorittamisen ja toimivallan käytön ohjaus ehdotetulla tavalla. Ylipäänsä yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi selvittää, mikä on ohjauksen ja välittömän ohjauksen käsitteiden välinen ero. Esitysluonnoksesta jää hämäräksi se, missä määrin reservipoliisilla voisi olla itsenäisesti suoritettavia tehtäviä. Tällaista epäselvyyttä aiheuttaa muun ohella asiaa joustavoittavien ilmaisutapojen käyttö (esim. ”reservipoliisi ei lähtökohtaisesti voisi itsenäisesti ottaa kiinni henkilöitä”, s. 29).

Lakiehdotuksen 6 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään reservipoliisin toimivaltuuksista. Normaaliolojen häiriötilanteiden toimivaltuudet on ehdotettu yksilöitäväksi viittauksin poliisilain säännöksiin. Poikkeus- tai puolustustilan aikana reservipoliisi voisi käyttää kaikkia niitä poliisin toimivaltuuksia, joihin hän on saanut koulutuksen. Yksityiskohtaisissa perusteluissa tuodaan esille, että reservipoliisit voisivat normaaliolojen häiriötilanteissa käyttää ainoastaan niitä poliisin toimivaltuuksia, jotka ovat normaaliolojen erikseen säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättä tarpeen. Lisäksi useassa kohdin, myös poikkeus- ja puolustustilavaltuuksien osalta, viitataan tehtävän

suorittamiseksi tarpeellisiin toimivaltuuksiin. Toimivaltuuksien käyttöön vaadittavasta koulutuksesta lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentissa todetaan, että reservipoliisin on suoritettava Poliisihallituksen vahvistaman koulutussuunnitelman mukainen koulutus.

Reservipoliisin toimivaltuuksiin kuuluisi myös yksilön perusoikeussuojaan kajoavia valtuuksia, kuten oikeus mennä kotirauhan suojaamaan tilaan. Tämän vuoksi toimivaltuussäntely tulee jatkovalmistelussa saattaa vastamaan perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten asettamia vaatimuksia (ks. PeVM 25/1994 vp, s. 5). Tällaisia seikkoja on nostettu esille yksityiskohtaisissa perusteluissa, mutta niissä viitatu tarpeellisuuden ja välttämättömyyden edellytykset eivät kuitenkaan heijastu suoraan säädöstekstistä. Esimerkiksi 6 §:n 3 momentissa poikkeusolojen tai puolustustilan aikana käytettävissä olevat toimivaltuudet sidotaan pelkästään koulutukseen. Näitä valtuuksia tulisi rajata muutoinkin. Toimivaltuuksien käyttö tulee laissa ylipäänsä sitoa reservipoliisin tehtäviin ja olla niiden suorittamisen kannalta välttämätöntä. Toimivaltuuksien käytön edellytykseksi säädettäväksi ehdotetun koulutuksen sisältöä tulisi puolestaan lakiehdotuksen 10 §:ssä tämentää. Tämän ohella 6 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa toimivaltuuksien käyttö tulisi kytkeä lakiehdotuksen 10 §:n mukaiseen koulutukseen. Lisäksi jatkovalmistelussa tulee 6 §:n perusteluissa avata ehdotettavien säännösten liittymäkohdat poliisilakiin.

Voimakeinot

Lakiehdotuksen 7 §:n mukaan reservipoliisilla olisi oikeus tietyissä tarkoituksissa käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Lisäksi 8 §:n mukaan reservipoliisilla olisi oikeus ampuma-aseen käyttöön.

Ehdotuksen tarkoittamissa voimakeinoissa olisi kyse yksilön perusoikeuksiin puuttumisesta. Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä korostanut, ettei perusoikeuksiin kohdistuvia puuttumisvaltuuksia tule antaa viranomaisille laajemmin kuin siihen on välttämätöntä tarvetta. Viranomaisille tai virkamiehille ei ole katsottu olevan välttämätöntä antaa myöskään kaikkia poliisille kuuluvia toimivaltuuksia erittelemättä niitä (PeVL 67/2010 vp, PeVL 37/2002 vp ja PeVL 2/1996 vp). Vuoden 1995 poliisilain säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi, että vakinaiseen poliisihenkilöstöön nähden tilapäistehtävissä olevalle täydennyspoliisihenkilöstölle voitiin antaa poliisimiehelle kuuluvat toimivaltuudet ja velvollisuudet ainoastaan perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädettävällä lailla (PeVL 15/1994 vp).

Lakiehdotuksen 7 §:ään ja sen yksityiskohtaisiin perusteluihin sisältyy sinällään asianmukaista perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten huomioon ottamista. Kuitenkin niin säännöstekstissä kuin perusteluissakin voimakeinojen käytön sitominen välttämättömyyteen tehtävän hoidon kannalta on jäänyt tekemättä. Ampuma-aseenkäyttöoikeutta koskevat perustelut ovat kyseessä olevan voimankäyttökeinoon luonteeseen nähden lyhyet eikä niissä

muun ohella avata säännöksessä olevaa viittausta poliisilain 2 luvun 19 §:ään. Perustelut eivätkä myöskään kattavasti heijastele ehdotetun voimankäyttöoikeuden perusoikeusvaikutuksia. Kun lisäksi ottaa huomioon sen, että reservipoliisi hoitaisi tehtäviään pääsääntöisesti poliisin apuna ja läsnä ollessa, oikeusministeriö ei pidä perusteltuna säätää reservipoliisille oikeutta ampuma-aseen käyttöön.

Reservipoliisirekisteri

Lakiehdotuksen 14 §:n mukaan reservipoliisihenkilöstöstä pidettäisiin rekisteriä, jonka rekisterinpitäjä olisi Poliisihallitus. Rekisteriin talletettaisiin pykälän 1 momentin mukaan nimikirjalain (1010/1989) 4 §:ssä tarkoitetut nimikirjaan talletettavat tiedot.

Ehdotettu reservipoliisirekisteri sisältää henkilötietoja, ja sen sääntelyssä tulee siten ottaa huomioon perustuslain 10 §:n vaatimus henkilötietojen käsittelyn laintasoisesta sääntelystä. Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä laintasoisina sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (ks. esim. PeVL 38/2016 vp ja PeVL 13/2016 vp). Sittenmin perustuslakivaliokunta on katsonut, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös asianmukaisesti laaditulla yleisellä EU:n asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (esim. PeVL 2/2018 vp).

Reservipoliisirekisterin käyttötarkoitus ilmaistaan pykälän perusteluissa, joiden mukaan ehdotettua rekisteriä pidettäisiin reservipoliisihenkilöstön ylläpitämistä varten. Tämä olisi edellä mainittu huomioon ottaen aiheellista ilmaista perustelujen lisäksi ehdotetussa säännöksessä. Ehdotuksessa ja sen perusteluissa jää avoimeksi, onko reservipoliisia koskevat tiedot tarkoitus hankkia häneltä itseltään vai myös muista lähteistä. Avoimeksi jää myös, onko ehdotetun rekisterin tietoja tarkoitus luovuttaa muille tahoille. Ehdotuksen valossa on samoin epäselvää se, onko ajatuksena ollut, että edellä mainitut asiat määräytyisivät nimikirjalain mukaan. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että nimikirjaan talletetaan nimikirjalain 4 §:n mukaan myös rangaistustietoja, jotka ovat mainitun lain 7 §:n mukaan salassa pidettäviä. Tämänkin vuoksi niiden mahdollisesta luovuttamisesta tulee ottaa säännökset lakiin.

Pykälän 3 momentin viittaus valtion palvelussuhteita koskevan lainsäädännön soveltamiseen ehdotetussa laissa tarkoitetussa valtion palvelussuhteessa olevan tai olleen henkilötietoihin jää ehdotuksessa ja sen perusteluissa avoimeksi. Epäselväksi jää esimerkiksi edellä mainittu kysymys siitä, sovellettaisiinko reservipoliisihenkilöstöön myös nimikirjalain muita kuin 4 §:n säännöksiä ehdotetun 3 momentin nojalla. Lisäksi esitysluonnos jättää

avoimeksi sen, annettaisiinko reservipoliiseille oikeus käsitellä henkilötietoja poliisin tietojärjestelmissä. Ehdotusta ja sen perusteluja tulisi selventää näiltä osin.

Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu lakiehdotuksen 14 §:n suhdetta henkilötietojen käsittelyä koskevaan Euroopan unionin sääntelyyn. Oikeusministeriön käsityksen mukaan ehdotettu säännös reservipoliisirekisteristä kuuluu EU:n niin sanotun yleisen tietosuoja-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679) piiriin. Esityksessä tulisi tehdä asianmukainen selvitys lakiehdotuksen kytköksestä yleiseen tietosuoja-asetukseen, jota aletaan soveltaa kansallisesti 25.5.2018. Esityksen jatkovalmistelussa tulee myös ottaa huomioon yleisessä tietosuoja-asetuksessa henkilötietojen käsittelylle säädetyt edellytykset sekä kansallinen liikkumavara. Lisäksi asiassa on otettava huomioon ehdotetun erityissäännöksen suhde henkilötietojen käsittelyn kansalliseen yleislakiin eli tulevaan kansalliseen tietosuojalakiin (HE 9/2018 vp).

Asetuksenantovaltuus

Lakiehdotuksen 15 §:n mukaan reservipoliisihenkilöstön varustuksesta, koulutuksesta ja palvelukseen kutumisesta sekä sitoumuksen ehdoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin muun muassa reservipoliisin tehtävistä. Sama todetaan myös jaksossa 2 (Tarkemmat säännökset ja määräykset). Nämä perustelujen toteamukset tulisi saattaa vastaamaan säännöstekstiä. Asetuksenantovaltuudelle tulisi esittää myös muutoin asianmukaiset perustelut pelkän säännöstekstin toistamisen sijasta.

Asetuksenantovaltuuksia koskevissa perusteluteksteissä samoin kuin 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että Poliisihallitus voisi antaa määräyksiä ja ohjeita reservin muodostamisesta ja sen käytännönjärjestämiseen liittyvistä kysymyksistä (s. 26, 34 ja 35). Lakiehdotukseen ei kuitenkaan sisälly perustuslain 80 §:n 2 momentissa edellytettyä määräyksenantovaltuutta. Mikäli tarkoituksena ei ole ollut säätää tällaista oikeusnormienantovaltuutta Poliisihallitukselle, tulisi perustelutekstejä korjata näiltä osin. Muussa tapauksessa määräyksenantovaltuudesta tulisi ottaa asianmukainen sääntely lakiin.

Säätämisjärjestysperustelut

Säätämisjärjestysperusteluissa lakiehdotuksen perustuslainmukaisuuden arvioinnin pohjaksi viitataan perustuslain 3 §:n 1 momenttiin ja 7 §:n 1 momenttiin sekä 23, 83, 86 ja 124 §:ään. Säätämisjärjestysperustelut ovat tältä arviointipohjaltaan varsin kattavat, ja mukana on asiaan kytkeytyvää keskeistä perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöä. Näiden perustuslainmukaisuuden arviointikriteerien kytkeminen lakiehdotuksiin on kuitenkin pai-

koin, esimerkiksi perustuslain 124 §:n osalta, jäänyt puutteelliseksi. Esitysluonnokseen otettua lausumaa tarpeesta saattaa esitys perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi voidaan pitää perusteltuna muun ohella perustuslain 124 §:ään liittyvistä syistä.

Ehdotukseen liittyy useita perusoikeusulottuvuuksia (etenkin perustuslain 7 ja 10 §:ään kytkeytyviä) muun muassa ehdotettujen voimankäyttöoikeuksien ja kotirauhan piiriin ulottuvien toimivaltuuksien sekä reservipoliisirekisteriä koskevien säännösten vuoksi. Näistä perustuslakikytköksistä tulisi tehdä asianmukaiset maininnat esityksen säätämisyjärjestysperusteluihin. Lisäksi perusoikeuksiin kajoavia toimivaltuussäännöksiä tulisi arvioida perusoikeuksien rajoitusedellytysten kannalta.

Säännös reservihenkilöstön kansalaisvaatimuksesta 4. lakiehdotuksessa kytkeytyy perustuslain 125 §:n 1 momenttiin, ja tästä tulisi tehdä esityksen jatkovalmistelussa asianmukaiset maininnat esityksen perustuslainmukaisuutta ja säätämisyjärjestystä koskeviin perusteluihin. Samoin olisi tarpeellista esittää perustelut siitä, miten lakiehdotuksen 15 §:ään sisältyvä asetksenantovaltuus täyttää perustuslain 80 §:n mukaiset vaatimukset.

Säädöstekniset huomiot ja muut seikat

Esitysluonnokseen sisältyy oikeusministeriön havaintojen mukaan joukko säädösteknisiä, kielellisiä ja muita tämän kaltaisia ongelmakohtia. Jatkovalmistelussa tulisi tehdä muun ohella seuraavat korjaukset: Esityksen hyväksymisponsi tulisi muuttaa monikkomuotoon ("hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset"). Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentissa esiintyy tehtäväänmuoto kahteen kertaan. Lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin säännöksen muotoiluna tulisi olla esimerkiksi "Reservipoliisiin sovelletaan poliisilain 1, 7 ja 8 luvussa säädettyjä velvollisuuksia". Jatkovalmistelussa tulisi lisäksi pohdita, onko velvollisuus-termi tässä yhteydessä paras mahdollinen käsite, sillä esimerkiksi poliisilain 8 luvussa säädetään valtion vahingonkorvausvelvollisuudesta. Myös lakiehdotusten nimikkeissä on virheellisyyttä: 4. lakiehdotuksen nimikkeen pitäisi olla "laki valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta" ja vastaavasti 5. lakiehdotuksen nimikkeen "laki ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta".

Oikeusministeriö suosittelee lopuksi, että sisäministeriö käyttäisi lausuntopalvelu.fi-sivustoa lausuntoja vastaisuudessa pyytäessään.

Osastopäällikkö

Antti T. Leinonen

Erityisasiantuntija

Anu Mutanen